Nr. 12. Lwów, dnia 22. września 1888. Rok XXI Tom XLII.

Wychodzi w sobotę każdego tygodnia w objętości jednego arkusza.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką pocztową rocznie 4 złr. półrocznie 2 złr. w. a. w Państwie austryackiem.

W Rossyi rocznie 5 rubli sr. w W. Ks. Poznańskiem 3 talary

Skład główny w Krakowie u *Friedleina*, w Warszawie u *Gebethnera i Wolffa*, w Poznaniu u *Żupańskiego*.

ROLNIK

TYGODNIK
DLA GOSPODARZY WIEJSKICH
ORGAN URZĘDOWY
c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.
Pod redakcyą:
PROF. W. TYNIECKIEGO.

Redakcya i Administracya „ROLNIKA“: Ulica Clowa l. 3 Skład główny w księgarni *Gubrynowicza i Schmidta* przy placu katedralnym.

Inseraty zamieszczają się za opłatą 10 ct. od wiersza drobnym drukiem. Dla członków Towarzystwa gospodarskiego liczy si połowę ceny.

Manuskrypta nieumieszczone nie zwracają się. Reklamacye uwzględnia się tylko do wyjścia numeru następnego.

Przedłożenie rządowe o zniesieniu prawa propinacyi

wniesione na posiedzeniu Sejmu krajowego dnia 19. września 1888.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. ks. Krakowskiem, którą zniesione zostają postanowienia ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 o zniesieniu prawa propinacyi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. ks. Krakowskiem rozporządzam zmieniając niektóre postanowienia ustawy krajowej z d. 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 co następuje:

Art. I. Postanowienia §§. 3, 4, 5, 19, 25, 38, 39, 40, 41, oraz drugiego ustępu §. 24 ustawy krajowej z d. 30 grudnia 1875 D. u. kr. Nr. 55 ex 1877 zostają uchylone a w ich miejsce obowiązywać mają następujące postanowienia:

§. 1. Prawo wyszynku i sprzedaży napojów propinacyjnych pozostaje w całej swej wyłączności i w całej rozciągłości w posiadaniu uprawnionych jeszcze do końca 1890 roku.

Po upływie tego terminu przechodzi to prawo na kraj, a względnie na krajowy fundusz propinacyjny i pozostaje w zarządzie Wydziału krajowego jako ustanowionej ustawą z d. 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 dyrekcyi tego funduszu do końca r. 1910.

Po upływie r. 1910 prawo to ustaje zupełnie i raz na zawsze.

§. 2. Właściciele prawa propinacyi otrzymają za odjęcie, względnie uchylenie tego prawa, wynagrodzenie, które wypłacone im zostanie przez dyrekcyę funduszu propinacyjnego w gotówce zaraz po nadejściu przekazu sądowego.

§. 3. W tym celu Wydział krajowy jako dyrekcya funduszu propinacyjnego upoważniony zostaje, zaciągnąć imieniem tegoż funduszu pożyczkę i wydać na jej pokrycie czteroprocentowe obligacye w ogólnej sumie 57 700 000 zł.

§. 4. Gotówka uzyskana przez wydanie tych obligacyj rozdzielona zostanie przez Wydział krajowy pomiędzy uprawnionych właścicieli prawa propinacyi według stosunku czystego dochodu, jaki prawomocnemi orzeczeniami krajowej komisyi propinacyjnej w myśl ustawy z d. 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 dla każdego z uprawnionych ustanowiony został.

Przy wypłacie tego wynagrodzenia zastosowane być mają postanowienia §§. 26, 27, 28 i 29 powyższej ustawy z tą zmianą, że wspomniony tamże przekaz sądowy celem bezpośredniego wypłacenia kapitału wynagrodzenia do rąk uprawnionego, przedłożony być musi najpóźniej do dnia objęcia prawa propinacyi przez Wydział krajowy.

§. 5. Obligacye funduszu propinacyjnego opiewać mają na kwoty okrągłe przez 100 podzielne. Kupony do obligacyj dołączyć się mające są półrocznie z dołu płatne.

Obligacye te mają być umorzone w przeciągu 20 lat począwszy od 1 stycznia 1891 w drodze losowania według oznaczyć się mającego planu umorzenia. Losowanie odbywa się dwa razy w roku z końcem czerwca i z końcem grudnia każdego roku; spłata wylosowanych obligacyj nastąpi po upływie półrocza po losowaniu następującego.

§. 6. Należytą spłatę zapadłych kuponów oraz wylosowanych obligacyi poręcza w pierwszym rzędzie fundusz propinacyjny i fundusz rezerwowy.

Do funduszu propinacyjnego wpływają następujące dochody:

a) dochód uzyskany przez wykonywanie prawa propinacyi w zarządzie dyrekcyi funduszu propinacyjnego;

b) oznaczony w §§. 20—23 i 31—35 ustawy krajowej z dnia 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 dochód z opłat szynkarskich, opłat za zakładanie gorzelń, browarów i miodosytni oraz z grzywien za przekroczenia propinacyjne, wreszcie

c) przyznana ustawą państwową z d. 20 czerwca 1888 §. 2. b. ze skarbu państwa roczna kwota z wyłączeniem udziału

przypadającego miastom, które na swoich obszarach gminnych wykonują wyłączne prawo propinacyi (§§. 16, 17 i 18).

§. 7. Z uzbieranego w myśl ustawy z d. 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 ogólnego funduszu propinacyjnego oraz z przychodów wpływających do tegoż funduszu do końca r. 1890 w myśl §. 6 lit. b i c tej ustawy, utworzony zostanie fundusz rezerwowy, którego przychody i majątek zarodowy mają następujące przeznaczenie:

a) Z przychodów pokrywane być mają przedewszystkiem koszta administracyi funduszu propinacyjnego, pozostała zaś reszta użyta zostanie na rzecz przypadającej na każde półrocze raty amortyzacyjnej.

b) Majątek zarodowy stanowi w ciągu całego peryodu amortyzacyjnego gwarancyę za ewentualne niedobory, które w rocznych wymogach funduszu propinacyjnego na spłatę zapadłych kuponów i wylosowanych obligacyj (w racie amortyzacyjnej) nie mogłyby być pokryte z przychodów funduszu propinacyjnego w §. 6 tej ustawy wymienionych oraz z wskazanych pod a) dochodów funduszu rezerwowego.

c) O ile majątek zarodowy funduszu rezerwowego nie będzie na ten ostatni cel użyty, rozdzielony zostanie po upływie peryodu amortyzacyjnego i po zabezpieczeniu ewentualnie niepokrytych pretensyj obligacyj propinacyjnych, pomiędzy tych byłych uprawnionych, względnie ich prawonabywców, którym prawomocnemi orzeczeniami krajowej komisyi propinacyjnej przyznane zostało prawo rzeczowe do jednego szynku, a to według liczby przyznanych szynków realnych.

Fundusz rezerwowy będzie oddzielnie administrowany. Do funduszu tego będą wcielane ewentualne nadwyżki funduszu propinacyjnego niepotrzebne na pokrycie rat amortyzacyjnych.

§. 8. Należyte dopełnianie zobowiązań funduszu propinacyjnego wobec posiadaczy obligacyj tego funduszu poręcza w drugim rzędzie fundusz krajowy.

§. 9. Sposób wyzyskania dochodu z prawa propinacyi pozostawiony zostaje Wydziałowi krajowemu, jednakże z wykluczeniem ryczałtowej, cały kraj obejmującej dzierżawy.

§. 10. W wypadkach, w których prawo propinacyi przez dotychczasowych uprawnionych wydzierżawione zostało, kraj przyjmuje na siebie zobowiązanie, iż wobec dzierżawców dopełni w zupełności umów odnośnych o ile przedmiotem ich jest wydzierżawienie prawa propinacyi jako takiego i o ile prawomocnie zawarte zostały przed 1 lipca 1888, jeżeli wpływający do funduszu propinacyjnego czynsz dzierżawny co najmniej równa się kwocie prawomocnie oznaczonego czystego dochodu z odnośnego prawa propinacyi.

Natomiast w razie, gdyby czynsz dzierżawny, wpływający do funduszu propinacyjnego nie dosięgał powyższej wysokości, oraz w ogóle w wypadkach, że kontrakty dzierżawne dopiero po 1 lipca 1888 były zawarte, służy dyrekcyi funduszu propinacyjnego prawo decyzyi według własnego uznania, czy takie przez uprawnionych zawarte kontrakty dzierżawne, mają być z dzierżawcami dalej utrzymane lub tymże w terminie prawnym 6 miesięcy wypowiedziane.

Postanowienia te nie naruszają jednak ani służącego dzierżawcom prawa wypowiedzenia w terminie prawnym dzierżawy prawa propinacyi krajowi jako nowemu nabywcy tego prawa, ani służącego krajowi, względnie funduszowi propinacyjnemu wobec dzierżawców prawa żądania uiszczenia czynszu dzierżawnego za czas od 1 stycznia 1891 aż do dnia, w którym gaśnie dzierżawa przez kraj lub przez dzierżawców wypowiedziana.

§. 11. W wypadkach, w których prawo propinacyi wydzierżawione jest łącznie z innemi prawami użytkowania, jak na przykład, z gruntami, karczmami, gorzelniami, browarami, młynami itp., dyrekcya funduszu propinacyjnego zbadać ma tak z dotychczasowymi uprawnionymi jak i z dzierżawcami, jaka część całego czynszu dzierżawnego przypada za czas począwszy od 1. stycznia 1891 na prawo propinacyi.

Jeżeli przytem porozumienia się nie osiągnie, to za okres czasu, co do którego istniejący stosunek dzierżawny zostaje przez kraj przyjęty, jako kwotę czynszu dzierżawnego przypadającą na prawo propinacyi i odtąd krajowi względnie funduszowi propinacyjnemu uiścić się mającą przyjąć należy cyfrę tego dochodu propinacyjnego, który przez władzę podatkową ostatecznie przyjęty został za podstawę wymiaru podatku dochodowego, uiścić się mającego od prawa propinacyi jako takiego za r. 1888

§. 12. Dotychczasowi uprawnieni są obowiązani najpóźniej w przeciągu 14 dni po wejściu w życie tej ustawy oddać dyrekcyi funduszu propinacyjnego do dyspozycyi wszystkie dokumenta tyczące się dzierżawy prawa propinacyjnego a to celem objęcia zarządu tego prawa, względnie co do umów ustnie zawartych podać w tym samym terminie, do wiadomości pomienionej dyrekcyi warunki tych umów.

Dokumenta zostaną po zrobionym użytku urzędowym bezzwłocznie zwrócone.

Dopóki dotychczasowy uprawniony do wykonywania prawa propinacyi nie uczynił zadość temu obowiązkowi wydania dokumentów dzierżawy, względnie wskazania warunków ustnie zawartej umowy dzierżawnej lub nie wykaże niemożności przedłożenia kontraktu dzierżawnego, nie ma prawa żądania wypłaty wynagrodzenia za propinacyę.

Nadto w każdym razie zastrzega się dyrekcyi funduszu propinacyjnego wolność udania się na zwykłą drogę prawa.

§. 13. We wszystkich wypadkach, w których uprawniony otrzymał od dzierżawcy uiszczony z góry całkowicie lub częściowo czynsz dzierżawny za czas od 1 stycznia 1891 aż do chwili, w której gaśnie dzierżawa kontraktowa, względnie przy wypowiedzeniu kontraktu w myśl §. 10. tej ustawy dzierżawa wypowiedziana, dalej w wypadkach, w których czynsz dzierżawny na powyżej wskazany okres czasu przypadający, został całkowicie lub częściowo przez osoby trzecie dla zabezpieczenia zakondykowany lub trzecim osobom egzekucyjnie przysądzony, odnośna kwota czynszu dzierżawnego potrącona zostanie przy wypłacie kapitału wynagrodzenia, należącego się dotychczasowemu uprawnionemu.

§ 14. Po dokonanem zabezpieczeniu dochodu z prawa propinacyi Wydział krajowy winien plan umorzenia ułożyć i rządowi do zatwierdzenia przedłożyć, następnie zająć się spieniężeniem obligacyj propinacyjnych pod ile możności jak najkorzystniejszemi warunkami i zawiadomić uprawnionych urzędowem obwieszczeniem, jaki iloczyn czystego dochodu oznaczonego prawomocnemi orzeczeniami krajowej komisyi propinacyjnej, przypada na nich jako kapitał wynagrodzenia. Nadto udzielić ma Wydział krajowy każdemu z właściwych sądów realnych spis uprawnionych do

wynagrodzenia ciał tabularnych a względnie spis właścicieli prawa wyszynku propinacyjnego z wykazaniem kapitału wynagrodzenia, jaki na każdego z uprawnionych przypada—celem przekazania tego kapitału interesentom.

§. 15. Wszystkie postanowienia tej ustawy zastosowane będą także do tych miast, które niewyłącznie wykonywały prawo propinacyi na swoich obszarach gminnych, a dla których czysty dochód z prawa propinacyi już oznaczony został prawomocnemi orzeczeniami komisyi krajowej.

Odrębne fundusze propinacyjne, które dla tych miast istniały mają być przyłączone do ogólnego funduszu propinacyjnego, do którego w przyszłości wpływać będą także przychody przyznane tym odrębnym funduszom w §§. 20—23 i 31—35 ustawy krajowej z 30 grudnia 1875 Dz. u. k. Nr. 55 ex, 1877.

§. 16. Miasta, które na swoich obszarach gminnych posiadają wyłączne prawo propinacyi, pozostają i nadal w samoistnem wykonywaniu tego prawa do końca 1910.

Osobne fundusze propinacyjne utworzone dla tych miast w myśl nstawy z dnia 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 mają nadal istnieć a wpływać będzie do nich oprócz przychodów wskazanych w §§. 20—23 i 31—35 powyżej powołanej ustawy także jeszcze oznaczyć się mający według następnych paragrafów udział w kwocie przyznanej ustawą państwową z dnia 20 czerwca 1888 Dz. u. kr. Nr. 95 a to od chwili, gdy kwota ta zaasygnowana zostanie ze skarbu państwa.

§. 17. Celem oznaczenia tego udziału krajowa komisya propinacyjna zarządzić ma dochodzenie z analogicznem zastosowaniem postanowień §§. 11—16 ustawy z dnia 30 grudnia 1875 Dz. u. k. Nr. 55 ex 1877 i na podstawie dochodzenia tego oznaczyć orzeczeniami czysty dochód z prawa propinacyi tych miast według przecięcia z lat 1869 do 1874, przyczem jednak ma być wyłączonym przychód uzyskany z wyszynku propinacyjnego za pomocą opłat.

Udział każdego miasta w subwencyi państwowej oznaczony zostanie następnie po prawomocności orzeczenia przez Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem w stosunku, jaki zachodzi między czystym dochodem z prawa propinacyi miastu przyznanym, a czystemi dochodami przyznanymi takiemi samemi orzeczeniami ogółowi wszystkich innych uprawnionych z wyjątkiem miast w §. 16 wskazanych.

W razie jeżeli między Namiestnictwem a Wydziałem krajowym porozumienie do skutku nie przyjdzie, rozstrzygać ma Ministerstwo spraw wewnętrznych.

§ 18. Jeżeliby dla braku potrzebnych dat nie mógł być oznaczony czysty dochód takiego miasta z prawa propinacyi według przecięcia lat 1869 do 1874, to zbadany być ma przez rzeczoznawców według postanowień §. 12 ustawy krajowej z dnia 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877, przyczem rzeczoznawcy przy złożeniu opinii swej wziąć mają pod rozwagę także stosunki innych miast z równą w przybliżeniu ludnością, których czysty dochód jest zbadany.

Koszta połączone z temi dochodzeniami mają być jako koszta zarządu funduszu propinacyjnego (§. 7 a.) uważane i pokrywane.

§. 19. Prawo propinacyi miast w §. 16 tej ustawy wspomnionych, gaśnie z upływem r. 1910.

Może ono jednak być wcześniej osobnemi ustawami za wynagrodzeniem zniesione.

Ustawy te zawierać będą postanowienia, jakie opłaty mają być pobierane celem uzyskania tego wynagrodzenia.

Osobny fundusz propinacyjny, utworzony dla takiego miasta, zostanie mu po zgaśnięciu, względnie po zniesieniu jego prawa propinacyi, jako majątek zakładowy na własność oddany.

W każdym razie miasto takie pozostaje przy poborze swojego udziału w subwencyi państwowej do końca r. 1910.

§. 20. Przy wydaniu kapitału wynagrodzenia gminom uwzględnione być mają oprócz ogólnych ostrożności przepisanych dla reszty uprawnionych, także osobne przepisy obowiązujące co do zabezpieczenia majątku gminnego.

§. 21. Umieszczone stosownie do §. 13 ustawy krajowej z 30 grudnia 1875, Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 w wydanych już orzeczeniach krajowej Komisyi propinacyjnej postanowienie co do pozostawienia jednego szynku w posiadaniu dotychczasowych uprawnionych (§. 4 ustawy z 30 grudnia 1875, Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877) zostaje uchylone.

Posiadaczy tych majątków, co do których w odnośnych księgach hipotecznych uwidocznione zostały wpisy wskazane w §. 18 ustawy kraj. z 30 grudnia 1875, Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 zawiadomi krajowa Komisya propinacyjna za pomocą urzędowego obwieszczenia, które ogłoszone zostanie równocześnie z wspomnionem w §. 14 tej ustawy obwieszczeniem Wydziału krajowego, o zgaśnięciu przyznanego im prawa realnego a nadto udzieli ta Komisya każdemu z właściwych sądów hipotecznych wykaz odnośnych ciał tabularnych.

Na podstawie tego wykazu, oraz wspomnionego w §. 14 tej ustawy wykazu Wydziału krajowego, należy przy każdym majątku, przy którym w odnośnej księdze hipotecznej uwidocznione zostały wpisy wspomnione w §. 18 ustawy krajowej z 30 grudnia 1875, Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877, uwidocznić w odnośnych księgach hipotecznych z urzędu, że prawo propinacyi ustaje z końcem r. 1890, że właściciel tego majątku jest uprawniony do pobrania oznaczonego w niniejszej ustawie wynagrodzenia pieniężnego i że właścicielowi majątku prawo realne do wyszynku napojów spirytusowych wygasło raz na zawsze.

§. 22. Pobór opłat szynkarskich oznaczonych w §§. 20, 21, 22 ustawy krajowej z 30 grudnia 1875 Dz. u. kr. Nr. 55 ex 1877 ustaje dla funduszu propinacyjnego z końcem grudnia 1890.

Osobna ustawa krajowa postanowi, na jakie cele i w jakiej wysokości opłaty te i nadal pobierane być mają.

Art, II. Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrzych, sprawiedliwości i skarbu.

Znaczenie orki w rolnictwie.

Zdawałoby się zbytecznem pisać o rzeczy, która każdemu rolnikowi aż nadto dobrze znaną być powinna, wszak nie ma rolnika, któryby swej ziemi bądź pługiem, bądź w braku tegoż choćby tylko rydlem nie wzruszał; a jednak można śmiało twierdzić, że tylko nieznaczna część inteligentniejszych rolników jest zupełnie świadomą celów i skutków

tej tak ważnej manipulacyi, której rodzajną warstwę swej ziemi tak często poddają, gdy większość bardzo jeszcze niedokładne a nawet i fałszywe wyobrażenia o wpływie orki na glebę, na ilość i jakość zbiorów posiada. Świadczy o tem niedbałe wykonywanie tej czynności w wielu jeszcze okolicach, a oraz i proste narzędzia do jej wykonania służące. Czem jednak jest orka w rolnictwie, wiadomo powszechnie, to też nie bez racyi stanowi godło rolnictwa narzędzie, którem rolnik czynność tę zazwyczaj wykonywa. Nie potrzeba także szczegółowo udowadniać, jak wielki i różny wpływ na rozwój uprawianych roślin, a więc i na ogólne zbiory różne rodzaje orki wywierają, potwierdza to bowiem praktyka licznymi przykładami. Nie dziw zatem, że w krajach, w których rolnictwo na wysokim stoi stopniu, starają się nietylko orkę jak najdokładniej wykonywać, ale coraz bardziej ją wydoskonalać, czego dowodem coraz to lepsze narzędzia do jej wykonywania konstruowane. Na taką troskliwość ze strony rolników zasługuje też orka najzupełniej i wywdzięcza się za nią sowicie; wystarcza porównać zbiory po kilkakrotnej i umiejętnie wykonanej orce ze zbiorami, otrzymanymi wśród tych samych warunków lecz z pola, tylko raz i niedbale zoranego.

Ogromne znaczenie orki polega bądź na korzystnym jej wpływie wywieranym wprost na różne własności gleby, bądź też na ułatwieniu czynności, które rolnik bezwarunkowo wykonać powinien, jeżeli trwale możliwie obfite i dobre plony zbierać chce.

Jednym z najważniejszych wpływów orki na glebę jest rozpulchnienie tej ostatniej. Pulchność ziemi, której rolnik nasienie swe powierza, jest pierwszym warunkiem obfitego zbioru, już z tego tylko powodu, że wysiane nasienie nie przykryte miałem ziemnym, którego jedynie pulchna ziemia dostarcza, nie miałoby odpowiedniej wilgoci i nie mogłoby skiełkować; pulchna ziemia ułatwia nadto młodym roślinkom zapuszczanie korzonków. Do kiełkowania i zakorzenienia nie jest wprawdzie sztuczna pulchność ziemi niezbędną, albowiem najróżniejsze ziarna mogą i na powierzchni ziemi skiełkować, zwłaszcza, gdy po wysiewie kilkudniowy deszcz nastąpi, a i korzonek zagłębia się w takim razie dość łatwo nawet w twardą ziemię, — jednakże nie zawsze następuje deszcz po wysiewie, a i korzonek mógłby często z łatwością jeszcze przed wejściem w ziemię uschnąć zupełnie; dlatego też wysiewając większą ilość nasienia, pokrywamy je natychmiast miałem ziemnym, a to w celu wywołania rychłego i jednoczesnego kiełkowania a oraz i jednoczesnego zapuszczania korzonków w głąb ziemi. Ukrycie nasienia w łonie ziemi nadaje zresztą z łatwo zrozumiałych powodów późniejszym roślinom silniejsze stanowisko. Sztuczne spulchnienie ziemi jest zatem bezwarunkowo koniecznem w razie, gdy chodzi o możliwie obfite zbiory.

Musimy tu wspomnąć o dość rozpowszechnionem mniemaniu rolników, jakoby spulchnienie ziemi, ułatwiając rozwój korzeni roślinnych, wielki wpływ na ilość zbiorów wywierało. Że pulchna ziemia rozprzestrzenianie się delikatnych korzonków wielu roślin ułatwia, nie da się zaprzeczyć, jednakże faktem jest, że korzenie bardzo wielu roślin dość są silne, by i w ziemiach zbitych należycie rozwijać i zagłębiać się mogły; wszak widzimy dość często na zbitych i oddawna nieruszanych ziemiach wiele nawet delikatnych rocznych roślin normalnie wyrastających, także na łąkach i pastwiskach, przylegających do pól ornych a nawet na dawnych niezoranych drogach rosną często pojedyńcze rośliny zbożowe zupełnie normalnie a nawet bujnie. Z tej to naturalnej, zadziwiającej niekiedy własności korzeni roślin uprawnych korzystają czasem i rolnicy szczególniej w żyznych okolicach. Na Podolu, Ukrainie itp. wysiewa dość często włościanin bądź to dla braku czasu, bądź inwentarza roboczego, niestety czasem i z lenistwa, nasienie wprost w niezoraną ścierń i po ladajakiem zadrapaniu broną miewa wśród sprzyjających okoliczności niekiedy wcale dobry urodzaj, szczególniej, gdy po wysiewie kilkudniowa słota nastąpi i kiełkowanie nasienia przyspieszy. Nierównie przeto większe znaczenie przedstawia orka ze względu na przykrycie nasienia miałem ziemnym, aniżeli na rozwój korzeni. Pierwsi też rolnicy nie wzruszali ziemię w celu ułatwienia rozwoju korzeni uprawianych roślin, ale głównie w celu należytego ukrycia nasienia w łonie ziemi. W ziemiach bardzo zbitych, szybko twardniejących oddaje spulchnienie ziemi korzeniom roślin niewątpliwie pewne usługi, nie należy jednak tego wpływu na rozwój roślin zbyt przeceniać.

Z innych natomiast względów okazuje się spulchnienie ziemi dla roślin bardzo korzystnem.

I tak skonstatowano, że spulchnienie reguluje ciepło roli, którego nagłe zmiany dla roślin bardzo są szkodliwe. W ziemi spulchnionej znajdują się nader liczne próżnie, które powietrze sobą wypełnia, a że żywioł ten jest złym przewodnikiem ciepła, przeto ziemia spulchniona nie rozgrzewa się w dzień w swych głębszych warstwach tak silnie, jak ziemia zbita, natomiast w nocy, gdy ogrzewanie ustało, nie oziębia się pierwsza tak bardzo, jak druga: ziemia zbita okazuje zawsze większe różnice w swej temperaturze, jak ziemia rozpulchniona i jest pod tym względem dla roślin mniej korzystną.

Spulchnienie ziemi okazuje się nadto regulatorem tak ważnego czynnika jak wilgoć. Wiadomo, że woda deszczowa tem łatwiej i rychlej w ziemię wsiąka, im pulchniejszą jest ta ostatnia, te też bardzo zbite ziemie zostają n. p. podczas chwilowej ulewy tylko na powierzchni zwilżone, gdy wnętrze ich suchem pozostaje, woda bowiem nie mogąc tak rychło w głąb zbitych mas ziemnych wsiąknąć, wyparowuje lub przy odpowiednim spadku odpływa. Grunt pulchny jest już z tego tylko powodu częściej do potrzebnej głębokości wilgotnym, aniżeli grunt zbity

Na nieco obszerniejszy rozbiór zasługuje także błędne mniemanie wielu rolników, że spulchnienie ziemi jej wysychanie rychło za sobą pociąga i w czasie posuchy bardzo szkodliwie na zbiory oddziaływa; rzecz ma się jednak zupełnie inaczej, jakto zaraz zobaczymy. Jak długo deszcz pada, tak długo wsiąka woda w głąb ziemi; skoro deszcz ustanie, ustaje zwolna i ruch wody z górnych warstw ziemnych ku głębszym i następuje odwrotny tj. z warstw głębszych ku powierzchni ziemi, gdzie woda w formie pary w powietrze uchodzi. Ten odwrotny ruch wody odbywa się w nader drob-

niutkich t. z. włoskowych kanalikach, w których też najłatwiej postępuje. W kanałach o większej średnicy odbywa się bardzo powolnie lub jest niemożliwym, gdy słup wody jest za ciężkim, by się ku górze posuwał W ziemiach zbitych paruje zatem woda nieustannie, a powierzchnia takich ziem okazuje się wprawdzie ciągle wilgotną, natomiast ubywa coraz więcej wody w głębszych warstwach, w końcu nastąpić może zupełnie wyschnięcie takiej ziemi. Inaczej w ziemi pulchnej; włoskowate kanaliki, zdolne do prowadzenia wody znajdują się tu w warstwie głębszej, niespulchnionej, — w warstwie spulchnionej zaś są kanały tak wielkie, że wody ku górze prowadzić nie mogą. Ta ostatnia warstwa okazuje się wprawdzie suchą i robi wrażenie, jakoby ziemia do znacznej głębokości wysuszoną została, tymczasem warstwa ta pokrywa jakby płaszczem głębsze warstwy niespulchnione, w których się obfitość wody znajduje. Dla roślin uprawnych jestto nader ważna i korzystna własność gruntów na powierzchni spulchnionych, które w czasie długotrwałej posuchy dostateczną ilość wody zawierają w warstwie, w której właśnie korzenie roślin najbardziej się rozprzestrzeniają, gdy w gruntach zbitych przy dość wilgotnej powierzchni tychże, rzeczywisty brak wody w owej ważnej dla roślin warstwie zachodzić może. Jedynie głębokie rozpulchnienie ziemi może być dla roślin w czasie posuchy szkodliwem, bo w takim razie znalazłyby się korzenie właśnie w owym ochronnym płaszczu wysuszonej ziemi.

Spulchnienie gleby przyczynia się nietylko do zatrzymywania wody płynnej w ziemi, ale nadto i do zagęszczania wody zawartej w powietrzu w formie pary. Przestwory, znajdujące się pomiędzy cząstkami ziemnemi, ułatwiają przystęp powietrzu, w którem para wodna zawsze się znajduje; część tejże absorbują cząstki ziemne na mocy zwykłej attrakcyi, część zaś skrapla się i osiada w formie rosy w dolnych warstwach rozpulchnionej ziemi, które niższą temperaturę posiadają. Ta ilość zagęszczonej w ziemi wody jest wprawdzie bardzo małą i na życie roślin bez wpływu, te bowiem więdną jeszcze wtedy, gdy w ziemi znacznie więcej wody się znajduje, aniżeli jej grunt pulchny w ogóle zgęścić może, jednakże i tak mała ilość wywiera bardzo korzystny wpływ na glebę, ułatwia bowiem w czasie długotrwałej posuchy rozliczne procesa chemiczne, o których poniżej mówić będziemy a dla których wilgoć jest niezbędną. Grunta zbite nie posiadają własności zagęszczania pary wodnej w takim stopniu, jak grunta pulchne, nie ułatwiają bowiem powietrzu przystępu dla braku przestworów międzygrudkowych.

Spulchnienie ziemi przyczynia się w niezwykłym stopniu do wietrzenia ziemi. Następuje to pod wpływem powietrza, na którego działanie rolnik przez spulchnienie swej ziemi ogromną jej przestrzeń wystawia. Musimy się i nad temi zjawiskami nieco zatrzymać, tem bardziej, że dla życia roślin one nadzwyczaj są ważne, a nie wielu tylko rolnikom dokładniej znane. Powietrze działa na masy ziemne głównie swoim tlenem; dawniej sądzono, że i kwas węglowy powietrza znaczny wpływ na cząstki ziemne wywiera, nowsze badania jednak, a szczególniej odkrycie, że w powietrzu niewiele kwasu węglowego się znajduje, przypisują głównie tlenowi powietrza te zawiłe procesa chemiczne, które się w łonie ziemi pod wpływem tego pierwiastku odbywają. Masa ziemna jest zazwyczaj mieszaniną ciał nieorganicznych z organicznemi w różnym stosunku. Na nieorganiczne składniki ziemne nie wywiera tlen powietrza zbyt wielkiego wpływu, są one bowiem już oddawna dostatecznie utlenione, — jedynie niektóre związki żelaza i manganu, także tworzące się w roli siarczyki i amoniak ulegają przemianom, a mianowicie przybierają żelazo i mangan znaczniejsze ilości tlenu i stają się tym sposobem dla roślin nieszkodliwe, siarczyki przechodzą na siarkany, zaś amoniak w obecności silnych zasad na kwas azotowy. Natomiast jest wpływ tlenu na organiczne składniki gleby bardzo znacznym; przechodzą one zawiłe procesa rozkładowe, w końcu rozpadają się na kwas węglowy, amoniak i inne ciała, dla życia roślin bardzo ważne. Ten to kwas węglowy utworzony w roli, wpływa potężnie na nieorganiczne jej składniki, bądź to rozkładając nietknięte jeszcze okruchy mineralne, bądź też rozpuszczając już gotowe, ale nierozpuszczone jeszcze pokarmy roślinne, i dlatego to staje się rola, zawierająca dużo organicznych składników, po dłuższem działaniu na nią atmosfery tak żyzną i bogatą w pokarmy roślinne. Jak z tego widzimy, nie wzbogaca wpływ atmosfery roli w nowe pokarmy, — bo jakkolwiek pewne ilości amoniaku i kwasu azotowego rzeczywiście atmosfera doprowadza, jednak ilości te są bardzo małe — ale główne jego działanie polega na przeprowadzaniu nierozpuszczalnych pokarmów roślinnych w formy przyswajalne.

Jakkolwiekbądź, jest ten wpływ atmosfery na role wielkiem dla rolnika dobrodziejstwem i należyte jego poznanie, musi mu niemałe przynosić korzyści; — już z powyższych uwag wypływa, że częste spulchnianie roli niemało w niej przyswajalnego pożywienia roślinnego wytwarza, a ileż pokarmów znajduje się w podglebiu we formie nieprzyswajalnej, które za pomocą odpowiedniego pogłębienia zużytkowane być mogą?

Grunt zbity wietrzeje tylko z trudnością a to dla braku dostatecznego przewiewu i takie grunta mogą być bardzo nieurodzajne pomimo naturalnego swego bogactwa, albowiem cenne ich składniki znajdują się w nich w formie dla roślin nieprzyswajalnej. W ziemiach takich odbywają się nadto wcale niepożądane rozkłady organicznych składników, a w szczególności nie rozkładają się one na kwas węglowy, lecz na inne nisko utlenione kwasy organiczne, które dla roślin bardzo są szkodliwe. Z tych to najczęściej powodów dają grunta bardzo zbite i nierozpulchniane mniejsze plony, co mniej oświeceni rolnicy trudnością rozprzestrzeniania się korzeni roślinnych w takich ziemiach tłumaczą, gdy tymczasem jak widzimy, przyczyna złego zupełnie jest inną.

Takie to skutki sprawia spulchnienie ziemi. Czynność tę wykonujemy wprawdzie za pośrednictwem różnych rodzajów mechanicznej uprawy roli, jednakże główna część tego zadania przypada niewątpliwie orce; inne rodzaje spulchniania są tylko pomocniczemi lub uzupełniającemi.

Takie to skutki sprawia spulchnianie ziemi. Jakkolwiek

czynność tę nietylko za pomocą orki, ale i innych rodzajów mechanicznej uprawy roli wykonujemy, przypada wszakże najgłówniejsza część tego zadania niewątpliwie orce; inne rodzaje uprawy są tylko pomocniczymi i uzupełniającymi.

Już dotąd przytoczone skutki orki wystarczają do okazania niemałego jej w rolnictwie znaczenia, a jednak spełnia ona i inne jeszcze zadania, od czego ilość i jakość zbiorów w wielkim stopniu zależą. Do takich zadań należy w pierwszym rzędzie niszczenie chwastów polnych. W jakiż sposób mógłby się rolnik uwolnić od tej plagi, gdyby w orce nie miał tak skutecznego na to środka? Wprawdzie sama orka nie wystarcza do wytępienia chwastów, ale i tu spełnia ona najważniejszą część zadania. Nie zawsze jednak osiąga rolnik cel ten za pomocą orki; ażeby orka pod tym względem rzeczywiste usługi rolnikowi oddać mogła, powinien tenże dokładnie znać sposób życia chwastów, zanieczyszczających jego rolę, bez tych bowiem wiadomości nie mógłby rolnik wykonać orkę taką, jak potrzeba i wtedy, kiedy potrzeba. Chwasty polne odradzają się najczęściej bądź z nasienia, bądź też z korzenia; — pierwsze niszczy orka najskuteczniej wtedy, gdy wkrótce po skiełkowaniu nasienia tych szkodliwych roślin wykonaną zostanie, drugie dadzą się wytępić częstem podrzynaniem ich odrośli i wystawianiem korzeni na wpływ słońca, przezco korzenie rychło usychają i chwasty giną, a da się to osiągnąć odpowiednio wykonaną orką bardzo skutecznie.

Orka przyczynia się w niemałym stopniu do nadania rodzajnej warstwie ziemi jednakich własności fizycznych i chemicznych, ułatwia bowiem dokładne wymieszanie różnorodnych warstw ziemnych. Nie rzadko zdarza się, że gleba jest bardzo płytką i korzenie roślin natrafiają wkrótce na zupełnie inny pokład ziemny. Taki przechód korzeni przez pokłady o różnych własnościach jest dla roślin bardzo szkodliwy, tem szkodliwszy, im więcej takich pokładów korzenie przechodzić muszą, bo z każdym odmiennym pokładem natrafia korzeń na inne warunki jak wilgoć, pokarmy, stan skupienia i t. p., a że zastosowanie się jednego i tego samego korzenia do tylu tak różnych warunków jest bardzo trudne a często i niemożliwe, przeto i plon cały musi być znacznie mniejszy i jakościowo bardzo lichy. Orka, przy pomocy której takie różne warstwy ze sobą wymieszać się dadzą, wytwarza mniej lub więcej jednorodny grunt, w którym rośliny choćby niekiedy powolnie, ale bez przerwy rozwijać się mogą.

Orka stanowi wreszcie bardzo skuteczny środek do dokładnego wymięszania z ziemią różnych nawozów a szczególniej stajennego.

Wszystkie powyższe dodatnie skutki orki robią ją bezsprzecznie jedną z najważniejszych czynności rolnika, od której, jak widzieliśmy, ilość i jakość plonów w tak wielkim stopniu zależy. Nie należy wszakże sądzić, że orka bezwarunkowo największe korzyści rolnikowi zawsze zapewniać musi, bo w takim razie należałoby przypuścić, że im częściej dany obszar ziemi orać będziemy, tem obfitsze plony zbierzemy. Tak nie jest, — orka wpływa nader korzystnie na zbiory, ale tylko do pewnej granicy, a gdy ta zostanie przekroczoną, staje się wpływ jej na plony szkodliwym. Weźmy za przykład spulchnienie, najważniejszy skutek orki. Z praktyki wiadomo każdemu rolnikowi, że zbytnie spulchnienie ziemi nie jest korzystne, a skutki tegoż są po części widzialne; i tak najbardziej wpada w oczy, że ziemia taka osiada się znacznie i obnaża młode korzonki, przezco rośliny w czasie posuchy, mrozów i wiatrów nadzwyczajnie cierpią; ziemia zbyt spulchniona staje się nadto w czasie deszczów szlamowatą, zaś w czasie następnej posuchy twardnieje zbytecznie, powlekając się czasem z wierzchu jakby skorupą, co dla roślin zawsze bardzo jest szkodliwem; — twardniejąc pęka taka ziemia bardzo często i tworzą się rozpadliny, w skutek których korzonki roślin zostają rozrywane. Zbyt pulchna ziemia wysycha zresztą za nadto z powodu zbytniego przewiewu powietrza; z tego samego powodu rozkładają się jej organiczne składniki zbyt szybko i nie wywierają dla braku wilgoci tak korzystnego wpływu na mineralne gleby składniki. Mieszanie gleby z podglebiem okazuje się także tylko do pewnej granicy skuteczne, bo gdybyśmy n. p. płytką glebę nagle z za grubą warstwą jałowego na razie podglebia zmieszali, moglibyśmy żyzną nawet glebę znacznie pogorszyć i zaledwie po kilku latach cokolwiek lepsze plony otrzymać. Podobnie ma się rzecz z każdym z powyższych korzystnych wpływów orki, każdy bowiem stałby się po przekroczeniu pewnej miary szkodliwym.

Z tych uwag wypływa, że rolnik baczną uwagę orce poświęcać powinien, tem bardziej, że pod każdym względem ściśle racyonalne wykonanie tej czynności jest w praktyce prawie niemożliwe. Któryż agronom potrafi z ścisłą dokładnością n. p. oznaczyć, do jakiego stopnia jego rola spulchnioną być ma, ażeby każdy z dodatnich skutków orki osiągnął właśnie granicę swego optimum? To też rolnikowi nie pozostaje nic innego, jak tylko dokładać starań, by do tej granicy ile możności się zbliżyć.

Niniejsze ogólnikowe uwagi nie mogą zapuszczać się w szczegółowe wskazówki, jak orkę wykonywać należy, szczegóły takie bowiem zależą po największej części od danych warunków. W ogólności powinien rolnik przystępywać do wykonania tej czynności dopiero po dokładnem zastanowieniu się nad celem tejże, a dopiero potem w odpowiedni do tego celu sposób i z uwzględnieniem wszelkich innych danych warunków takową wykonać. Nie powinien roli za nadto orkami rozpulchniać, a pojedyńcze orki winien wykonywać w pewnych odstępach czasu, wyczekawszy skutku poprzedniej. Z pogłębianiem i wydobywaniem świeżych warstw ziemnych należy być ostrożnym, a najlepiej zarządzać poprzednio doświadczenia na małą skalę. Zresztą nie powinien rolnik opuszczać żadnej sposobności, zdolnej do obznajomienia go z tą lub ową własnością jego roli, przeciwnie, powinien pilnie badać wpływ posuchy, mrozu, słoty i t. p. na takową, bo tylko tym sposobem może sobie wyrobić dokładne o wszelkich jej właściwościach wyobrażenie. Nadewszystko zaś powinien rolnik nabywać odpowiednie wiadomości z dzieł fachowych; dopiero te ostatnie zaostrzą jego zmysł badawczy, wyrugują nie jedno fałszywe wyobrażenie i otworzą oczy na zjawiska, na które dotąd zważać nawet nie był w stanie. Pod takiemi dopiero warunkami staje się osiągnięcie najwyższych korzyści możliwem.

W. Szybiński.

Wiadomości literackie.

M. Koczyński b. prof. Uniw. jagiell. Nowe ustawy austryackie urządzające opodatkowanie spirytusu i gorzałki, tudzież regulamin. Kraków w księgarni D. E. Fridleina. Zwracamy jeszcze raz uwagę na to wydanie ustaw gorzelniczych, ułatwiające nadzwyczajnie rozpatrzenie się w tych nowych, licznych i trudnych przepisach przez dodany dokładny spis rzeczy. Cena 1 złr.

Gesetze und Verordnungen, betreffend die Branntweinbesteuerung. Mit Erläuterungen von Dr. Leo Geller. Verlag von Moritz Perles in Wien.

W obec ważności rozpatrzenia się dokładnego w nowych ustawach gorzelnianych pojawiają się coraz nowe edycye tych ustaw i rozporządzeń. Właśnie mamy przed sobą **trzecie** już wydanie tych ustaw, objaśnione przez L. Geller'a, pomnożone przepisami regulaminu. Mamy tu nietylko dosłowny tekst ustaw z przepisami wykonawczymi, ale także szczegółowe na motywach i materyałach urzędowych oparte ogólnie zrozumiałe objaśnienia, któremi się odznaczają wydania dra. Geller. Objaśnienia te są bardzo pożądane głównie dla tego, że nie tylko posiadacze gorzelń i rolnicy, ale nawet kupcy i przemysłowcy, mający do uczynienia ze spirytusem powinni się dobrze obznajomić z nowemi ustawami, jeżeli nie chcą się narazić na możliwe szkody i kary. Cena zeszytu 1 złr. 20 ct.

WIADOMOSCI BIEZĄCE.

Państwowa wystawa owoców we Wiedniu otwartą zostanie 2 października. Spóźnienie otwarcia spowodowane zostało wiadomościami z różnych okolic monarchii, że chłodne i słotne lato opóźniło dojrzewanie owoców.

Czy nowy podatek? W wiedeńskich czasopismach była jednozgodna wzmianka, że rzeczka Wideenka (Wienfluss) ma być przysklepioną. Koszta wyniosą 8 milionów złr., z których połowę ma dać niższo-austryacki Wydział krajowy, jeżeli drugą połową da Rząd z funduszów państwowych. W obec i tak już wielkiego obciążenia podatkami dziwnie się wydaje wydatek ośmiu milionów na budowę zupełnie zbyteczną, a do tego nawet problematycznej trwałości, bo kto wie czy najlepsza konstrykcya wytrzyma nacisk - wody wezbranej przy jakiem oberwaniu chmur Wiedenki albo czy może powstały przy takiej sposobności potop wody, nie mogącej się zmieścić w kanale przysklepionym, nie zmusi do zniesienia wykonanego już przesklepienia.

Przeciwko śnieci czyli głowni używa się jak wiadomo siarkan miedzi (siny kamień), w którego roztzynie (na 100 litrów 180 gramów siarkanu miedzi) moczy się nasienie zboża, które chcemy chronić przed tym pasożytem. Kühn zalecił pierwotnie moczenie nasienia, inni twierdzą, że wystarczy dokładne zmoczenie nasienia rozczynem i pozostawienie na kupie przez 12 godzin. Otoż na podstawie doświadczeń licznych okazało się, że taki potrzeba nasienie moczyć 12—16 godzin, jeżeli siny kamień ma być skuteczny.

Bank rolniczy we Lwowie.

(Ulica Karola Ludwika l. 1).

Lwów, dnia 21. września 1888.

Usposobienie spokojne transakcyi niewiele a to skutkiem znacznej rezerwy tak ze strony odbiorców jak i producentów.

Dziś notujemy za 100 kilogr. loco Lwów.

Pszenica gotowa	6·80	do	7·40
Żyto gotowe	4·90	„	5·50
Owies obroczny	5·40	„	5·90
Jęczmień	5·75	„	7·25
Rzepak	—·—	„	—·—
Groch	—·—	„	—·—
Wyka	—·—	„	—·—
Bobik	—·—	„	—·—
Hreczka	—·—	„	—·—
Kukurudza	—·—	„	—·—
Chmiel za 56 kilo	110·—	„	150·—
Koniczyna czerwona	38·—	„	47·—
„ biała	—·—	„	—·—
„ szwedzka	45·—	„	60·—
Spirytus za 10.000 lt. prct.zł. loco stacya kolei	31·—	„	31·50

Uwaga. Bank rolniczy przyjmuje zamówienia na maszyny rolnicze.

PRZECIĘTNE CENY

różnych produktów na targu lwowskim.

(Podług zapisków miejskiego urzędu targowego z ubiegłego tygodnia)

Gęsi karmione para	3·50	złr
Gołębi para	0·30	„
Jaj kopa	1·10	„
Indyki karmione para	5·—	„
Kapłony karmione para	3·—	„
Kaczek „ „	1·40	„
Kury „ „	1·50	„
Kurcząt większych para	0·60	„
„ miejszych para	0·40	„
Masło świeże osełkowe *kg*	0.92	„
„ faskowe *kg*	0·80	„
Mleko słodkie niezbierane litr	0·10	„
„ „ zbierane litr	0·04	„
„ kwaśne litr	0·05	„
Smalec wieprzowy biały *kg*	0·80	„
Śmietanka słodka litr	0·36	„
Śmietana kwaśna	0·40	„
Ser osełkowy *kg*	0.24	„
„ dzieżkowy *kg*	0.14	„
„ szwajcarski *kg*	0·88	„
Słonina *kg*	0·68	„
„ wędzona *kg*	0·80	„

Od 1 go do 15-go września b r. wprowadzono na tutejszy targ bydła opasowego 170 sztuk, sprzedano 156 sztuk — płacono za sztukę od 46·50 do 109·00 złr., przeciętna cena za sztukę 68·10złr., za 100 *kg* żywej wagi płacono 20·68 złr. w. a.

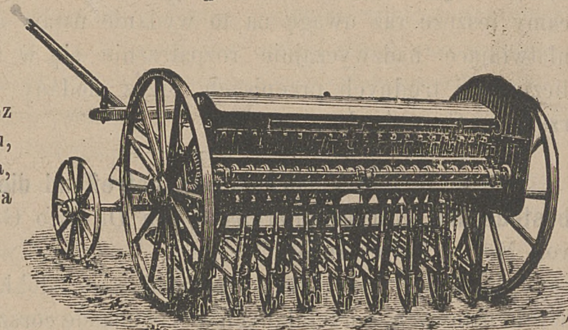
OGŁOSZENIA.

Nieprześcignięty siewnik rzędowy

3—6

„Berolina“ — P. N. Patent nr. 34 847

Nutenwalzen - Drillmaschine

Najpojedynczsza i praktycznie doskonale wypróbowana konstrukcya, sieje bez wszelkiego regulowania całkiem jednostajnie pod górę i z góry, jakoteż w podłuż stoku, nie ulegająca wpływowi niejednostajnej szybkości jazdy, nieczuła na wstrząśnienia, z jednym tylko wałkiem siewnym dla najdrobniejszych i najgrubszych nasion, trwała i lekka w pociągu, pewna i wygodna do prowadzenia.

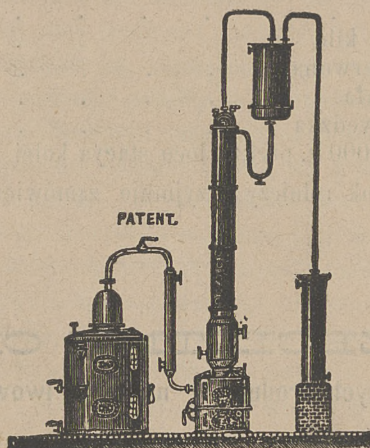
Prospekty, świadectwa i referencye gratis i franco.

Adres: **Actien-Gesellschaft. H. F. Eckert-Berlin O. 34.**

Filie pod własną Firmą we Wrocławiu, Bromburgu i Hannowerze.

22—26

Fabryka
aparatów gorzelnianych i maszyn
Jana Ochsner

w Białej koło Bielic

poleca się do rekonstrukcyi wszelkich aparatów gorzelnianych ażeby niemi można było wprost z zacieru wyrabiać przedni spirytus konsumcyjny 94 procentowy.

Poleca się też powyższy zakład do budowy kompletnych zakładów gorzelnianych z maszynowem urządzeniem najnowszego systemu i dostarcza kotły parowe każdej konstrukcyi, parniki Henze'go, rezerwoary na spirytus i zwraca uwagę przedewszystkiem na aparata parowe do parzenia karmy, w których kartofle, buraki i t. p., za pomocą żelaznego wysoko naciskowego parnika przerabiają się na odwar podobny, jaki się otrzymuje w gorzelniach. Aparaty rzeczone są obecnie tam, gdzie nie ma gorzelni, dla każdego właściciela większej obory nieocenione, z powodu przysposabiania dobrej karmy, a tem samem obfitego podoju.

Carbolineum Avenarius

najtańsza powłoka barwy brunatnawej, chroni trwale wszelkie drewniane przedmioty i narzędzia, które wystawione bywają na wpływ atmosfery, jak: magazyny, szopy, dachy gontowe, werandy, sztachety, bramy i drzwi, wozy i narzędzia rolnicze, śluzy młyńskie i groblowe, ścieki wodne, poręcze mostowe i t. p. Chroni je przed gniciem, butwieniem i przed grzybem. Próbne, około 5 kilowe flaszki, franko do każdej stacyi pocztowe. po 1·80 ct. Prospekty i tabelki próbkowe posełamy gratis i franko

Przed naśladowaniami przestrzegamy!

Carbolineum Fabrik Amstetten

Avenarius & Schranzhofer

Wien III. Hauptstrasse 84. 13—14

Wagi decymalne o sile 100, 150, 200, 250, 300 K.
po złr. 13, 16, 19·50, 21·50, 24

Miary do zboża ¼ ½ 1 hektolitr
żelazne po złr. 4·75 6·85 10·85
drewniane „ „ 2·50 4·85 6·35

Puszki do transportowania mleka hermetyczne (Fleischmana) po cenie fabrycznej.

Żłoby i kosze na siano, widły, łopatę, łańcuchy, podkowce, blachy ruchadłowe, lemiesze, latarnie, skopce, wiaderka, narzędzia dla kowali, stelmachów, rymarzy i t. p. Okucia do budowli.

Nowość!

Bezwonne klozety patentowane z desinfekcyą torfową

najpraktyczniejsze i najtańsze ze wszystkich systemów zagranicznych poleca

Antoni Halski 3—6

Handel towarów żelaznych we Lwowie plac Maryacki l. 9.

W stacyi hodowli nasion

C. RAMBOUSEK'A

w Zborowie poczta Forbes (Czechy)

będą do nabycia następujące wypróbowane gatunki ozim do naby ia:
Austral Alaby-Grannenweizen; Veredelter Wechselroggen; Zborover Wechselroggen; Kolossal Wechselroggen; Labrador-Roggen; Schwedischer Schneeroggen; Montagner-Roggen; Probsteier-Roggen
I plon po oryginalnem nasieniu.

Wysyłka po kolei obstalunku w plombowanych workach; cenniki na żądanie wysełamy franko. 4-?

Odpowiedzialny redaktor: *W. Tyniecki.* Nakładem Redakcyi.

Z drukarni „Dziennika Polskiego“ pod zarządem Jana Mittiga.